

Gökyüzü

Alp Akoğlu

Merkür Geçişi ve Leonidler

Bu ay, iki önemli gök olayı var. Bunlardan biri Merkür'ün Güneş önünden geçişi, öteki Leonid (Aslan Gökteşi Yağmuru). 8 Kasım'daki Merkür geçişi, Türkiye'de gece saatlerinde gerçekleşeceğinden ülkemizden gözlenemeyecek.

Merkür Geçişi

Merkür geçişi, Türkiye saatine göre, 21:12'de başlayacak ve 02:10'da sona erecek. Geçişin tamamı ancak Pasifik Okyanusu'ndan, Antarktika'dan, Kuzey Amerika'nın batısından ve Avustralya'nın doğusundan izlenebilecek. Kuzey Amerika'nın geri kalanından, Güney Amerika'dan, Uzakdoğu ülkelerinden ve Sibiry'a'nın doğusundan kısmen izlenecek. Bir sonraki Merkür geçişi, 9 Mayıs 2016'da gerçekleşecek ve bu geçiş gündüz saatlerinde olacağından, ülkemizden de gözlenebilecek.

Leonid Gökteşi Yağmuru

Kasım ayının önemli gök olaylarından biri de Leonid gökteşi yağmuru. Bu gökteşi yağmuru, yaklaşık 33 yılda bir Güneş'in çevresinde dolanırken yörüngesi Yer'inkiyle kesişen Tempel-Tuttle kuyruklu yıldızının kalıntılarının atmosfere girmesiyle meydana geliyor. Kuyruklu yıldız, her geçişinde bir kuşak halinde toz ve taş parçalarını yörüngesine bırakıyor. Gezegenimiz bu kuşaklardan birinden geçtiğinde, akanyıldız etkinliğinde belirgin bir artış oluyor. Örneğin, kuyruklu yıldız 1998'de geçtikten sonra, aynı yılın Kasım ayında saatte yaklaşık 2000 akanyıldız gözlenmişti.

Bu yıl, gökteşi yağmurunun 14-21 Kasım tarihleri arasındaki olağan etkinliğinin yanı sıra, 17/18 Kasım ve 18/19 Kasım geceleri etkinlikte artış bekleniyor. İlk sağanak, 17 Kasım gecesi saat 22:45'te olacak. Bu sırada, Aslan Takımyıldızı ufkun üzerinde olmadığından, bu sağanağı, en etkin olduğu anda gözleyemeyeceğiz. Ancak, özellikle gece yarısından sonra akanyıldızlar, etkinlikleri daha az olmakla birlikte gözlenebilecek.

İkinci sağanak, 19 Kasım sabahı 06:45'te olacak. Ne var ki, bu kez de hava aydınlanmış olacağı için sağanağın en etkili olduğu anı ülkemizden izleyemeyeceğiz. Ancak, yine gece yarısından sonra akanyıldız etkinliği yüksek olacak. Özellikle alacakaranlığın başlangıcında, etkinlik iyice artmış olacak. Her ne kadar etkinlik zamanları hesaplanabiliyor olsa da, hata payı da var. Bu nedenle, etkinlik beklenenden daha az ya da daha fazla olabilir. Ya da öngörülen zamanlar dışında başka etkinlik artışları da olabilir.

Bu yılki en büyük şansımız, Ay'ın gözlemleri etkilememesi. Ay, yeniay haline yaklaştığı için, gökteşi yağmuru sırasında sabah Güneş'ten kısa bir süre önce doğuyor. Hatta, 19 Kasım sabahı, Güneş'e görünür uzaklığı onu göremeyeceğimiz kadar az olacak.

Gökteşi yağmurunu izlemek için, ışık kirliliğinin fazla olmadığı, havanın temiz olduğu bir yere giderek gece yarısından sabaha kadar olan zaman aralığında gözlem yapmalısınız. En iyisi yere uzanarak gökyüzüne bakmak. Gökyüzünde ışık kirliliğinin en az olduğu bölgeye doğru dönerseniz gökteşlerini görme olasılığınız artar. Elbette, uzun süre açık havada yatmak üşümeye yol açabileceğinden, bir uyku tulumunun çok büyük yararı olacaktır.

Gezegenler

Merkür, 8 Kasım'da Güneş'in önünden geçtikten sonra, Kasım ayında hızlı bir yükseliş yapıyor. Merkür, Güneş'in önünden (altkavuşumdan) geçtikten sonra, birkaç gün içinde sabah gökyüzünde beliriyor. Ayın ortalarında, ufuktan gözlenebilecek kadar yükselmiş oluyor. 25 Kasım'da en büyük yükselime ulaşıyor ve bu sırada Güneş'ten yaklaşık 1,5 saat önce doğuyor. Gezegeni gözrebilmek için, sabah alacakaranlığından önce, doğu-güneydoğu ufkuna üzerine bakmak gerekiyor.

Satürn, ayın başlarında gece yarısı, sonlarında ise 22:00 civarı doğuyor. Regulus'la yakın konumunu koruyan gezegen, bu yıldızdan daha parlak görünüyor. Satürn, halkalarının yatıklığı sayesinde, teleskoplu gözlemciler için güzel bir hedef durumunda.

Gezegenler

Jüpiter, Venüs ve Mars, Güneş'e çok yakın görünür konumda olduklarından, ay boyunca gözlenemeyecekler.

Ay, 5 Kasım'da dolunay, 12 Kasım'da sondördün, 20 Kasım'da yeniay, 28 Kasım'da ilkdördün hallerinde olacak.

1 Kasım saat 22:00, 15 Kasım saat 21:00, 30 Kasım saat 20:00'de gökyüzünün genel görünümü.